

Zahodna Slovenija - Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica / Krompir
/ 112. RUMENA KROMPIRJEVA OGORČICA (Globodera rostochien

112. RUMENA KROMPIRJEVA OGORČICA (Globodera rostochien - 06.09.2004 10:58 - Poslano

V dolini Trente je bila najdena rumena krompirjeva ogorčica, ki je ena od dveh v Evropi najdenih čistotvornih ogorčic ali nematod. Rumena in bela krompirjeva ogorčica spadata med karantenske škodljivce krompirja, ki povzročata hudo škodo in izpad pridelka. Pojavljata se v različnih bioloških rasah. Rumena krompirjeva ogorčica je razširjena na Nizozemskem, v Veliki Britaniji, v Nemčiji, odkoder tudi uvažamo semenski krompir.

KAKO OPAZIMO OKUŽBO ?

V okuženih nasadih se najprej pojavijo otoki zakrnelih rastlin, če pa je krompir zelo dobro gnojen in obdelan pa tega niti ne opazimo, le pridelek je precej zmanjšan. Hudo napadene rastline ostanejo majhne in slabotne. Pri zgodnjih sortah zgodaj porumenijo in odmrejo, pri poznih pa si včasih celo opomorejo in ponovno zacvetijo, ko so ostale rastline že zrele.

OPIS ŠKODLJIVCA

Rumeno krompirjev ogorčico ali nematodo opazimo v tleh na in ob koreninah krompirja kot bucikam podobne temnorjave kroglice, ki jih imenujemo ciste. To so odmrlé samice, ki vsebujejo mlade ogorčice ali ličinke. Vsaka ličinka je obdana s posebno, jajčni lupini podobno ovojnico. Cista ima premer 0,5 mm in je edina razvojna oblika ogorčice, ki jo zlahka vidimo s prostim očesom.

Cista vsebuje običajno od 100 do 500 ličink, ki so torej s prostim očesom nevidne. Vsako leto se izleže nekaj ličink, ki se sprostijo v tla, nekatere pa lahko ostanejo neizležene več let. Ko posadimo krompir v okužena tla, se velika večina ličink izleže. Izležene ličinke se zavrtajo v krompirjeve koreninice in se razvijejo v samce in samice. Samice se odebelijo in postanejo okrogle; s svojim zadkom prodrejo na površino korenin kot bele ciste. Samci ostanejo vitki. Po oploditvi, samice oblikujejo 100 – 500 jajčec, ki pa se ne izležejo, temveč ostanejo znotraj otrdele kutikule tudi potem, ko samice poginejo in to so ciste. Ciste so najprej bele, nato zlato rumene in po odmrtnju samic temno rdečkasto rjave. Na okuženih rastlinah krompirja vidimo sedaj ciste pritrjene na korenine. Ob izkopu krompirja dozorele ciste odpadejo in ostanejo v tleh kot vir okužbe za naslednji nasad krompirja ali paradižnika.

KAKO ZMANJŠAMO OKUŽBO IN PREPREČIMO ŠIRJENJE

RUMENE KROMPIRJEVE OGORČICE (*Globodera rostochiensis* Woll.)

V okuženi zemlji je ogromno cist, ki jih zlahka prenašamo z zemljo vred na kolesih traktorjev in strojev, z obutvijo, prenašata pa jih tudi veter in voda. Najlažje jih prenašamo seveda s pridelkom krompirja, zato moramo biti pri prenašanju gomoljev z okuženih njiv in območja še posebej previdni.

Previdnost velja zato, da si ne bi zaradi nevednosti ali malomarnosti po nepotrebnem okužili še ostalih njiv na kmetiji ali razširili ogorčico še v sosednje kraje.

Zato je prav, da upoštevamo sledeče:

- ob izkopu krompir nalagajmo v prikolico ali posode iz katerih se zemlja pri prevozu ne bo otesala,
- krompir odpeljimo z njive naravnost na kmetijo in ga tam tudi porabimo,
- zemljo s prikolice ali posod operimo z vodo, ki naj ne odteka na njivske površine,
- krompir, ki ga želimo prodati oz. odpeljati s kmetije moramo oprati, ker bomo le tako gomolje temeljito očistili zemlje in s tem tudi ogorčic,
- krompir ni primeren za ponovno sajenje,
- na okužene njive priporočamo, da posejete takoj po izkopu krompirja oljno redkev ali belo gorjušico, ki zmanjšata prisotnost ogorčic v tleh tudi do 90%. Primerni sta za podor.

S setvijo oljne redkve in bele gorjušice po spravilu krompirja lahko zmanjšamo okuženost tal z ogorčicami. Koreninski sistem oljne redkve in bele gorjušice posesa ličinke nematod. Ličinke v rastlini propadejo, rane na korenincah se zacelijo in s tem je razvojni krog ogorčic prekinjen. Pomembno je, da sejemo sorte, ki imajo sposobnost zmanjševanja okuženosti tal z ogorčicami.

Oljna redkev (*Raphanus sativus* L. var. *oleiformis*)

Oljna redkev je hitro rastoča rastlinska vrsta z belo vijoličastim socvetjem. Glede vode, toplote in hranil v tleh ni posebno zahtevna. Rastline preko zime propadejo, zato se spomladi ne pojavljajo kot nadležen plevel. Ker imajo rastline globok in širok koreninski sistem, tla zrahljajo in prezračijo. Posevek po potrebi pognojimo s 60 kg N/ha. Oljno redkev sejemo od julija do konca avgusta na medvrstno razdaljo 15 - 20 cm in na globino 2 - 3 cm. Oljno redkev lahko posejemo tudi napočez ročno ali s trosilcem gnojil in zabranamo s klinasto brano ali predsetvenikom.

Poraba semena je 25 - 30 kg/ha.

S setvijo oljne redkve se prisotnost ogorčic v tleh zmanjša lahko za 80-90%. Zmanjšuje tudi pojav železne pegavosti pri krompirju.

Sorti, ki zmanjšata okuženost tal z ogorčicami : Final in Radical

Bela gorjušica (Sinapis alba L.)

Je enoletna rumeno cvetoča rastlinska vrsta. Ima močan koreninski sistem, zato je odporna na sušo. Dobro uspeva tudi na višjih nadmorskih višinah. V tleh zmanjšuje prisotnost ogorčic. Primerna je tudi za vse, ki želijo ohraniti trajno rodovitnost, mikrobiološko aktivnost in visoko vsebnost humusa v tleh. Priporočena količina dušika za gnojenje je 60 kg N/ha. Belo gorjušico sejemo od julija do septembra na globino 2 - 3 cm ter na medvrstno razdaljo 15 - 20 cm. Tudi belo gorjušico lahko posejemo napočez ročno in zabranamo.

Za hektar potrebujemo 20 - 25 kg semena. Novejše sorte dajo tudi do 30% višji pridelek zelinja in zmanjšajo prisotnost ogorčic v tleh za 90%.

Sorti, ki zmanjšata okuženost tal z ogorčicami : Achilles in Torpedo .

Med ukrepe za omejitev širjenja rumene krompirjeve ogorčice omenimo tudi sledeče:

- da na okuženo njivo lahko sadimo krompir ali paradižnik šele po 4 letih, pri močnejših okužbah tudi šele čez 8 let
- da izločamo samosevce,
- na okuženem območju sadimo le neokužen semenski krompir tistih sort, ki so odporne proti biološki rasi najdene krompirjeve ogorčice, kar pa lahko zanesljivo ugotovimo le s poskusi

Nekatere ukrepe za preprečevanje širjenja rumene krompirjeve ogorčice, lahko preberemo tudi v odredbi MKGP Ur.l. RS št.51/98.

Pripravila: Anka Poženeš

Datum objave obvestila: 06.09.2004 10:58

Obvestilo prognostičnega centra: Zahodna Slovenija/Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Objavil/a: ŽEŽLINA Ivan

Pripravil: **Ivan Žežlina**

[Seznam registriranih FFS](#)